

MODELLASHTIRISH RIVOJLANISHINING MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA DIDAKTIK VOSITALARI

Xujamatova Xusnidaxon Mansurovna

Texnologiya, menejment va kommunikatsiya instituti

“Pedagogika va psixologiya” kafedrası v.b.dotsenti,

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14855099>

Annotatsiya. *Ilmiy adabiyotlarda kontseptsianing turli xil ta'riflarida “Modellashtirish” ta'rifi va jarayonlari, modellarni yaratish va ulardan bilim yaratish uchun foydalanish, bolalar bog'chasida modellashtirish faoliyati, modellashtirish jarayonida ishtirok etish, bolalar bog'chasida modellashtirish maqsadi, maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashda modellashtirish usulidan foydalanish va muammolarni hal qilish, maktabgacha yoshdagi bolaning umumiy intellektual rivojlanishi, didaktik o'yinlardan foydalanish zarurati, didaktik o'yin o'quv jarayonini oson va qiziqarli qilishi, o'yinda mavjud bo'lgan u yoki bu muammolarni hal qilinishiga qaratilgan.*

Kalit so'zlar: *Olimlar, ilmiy adabiyotlar, modellashtirish jarayoni, modellashtirish usuli, model. maktabgacha ta'lim tashkiloti, maktabgacha yosh guruhlari, tarbiyachi, didaktik o'yinlar.*

Mamlakatimizda uzluksiz ta'lim tizimi mustaqillik yillarida zamonaviy mezonlar asosida rivojlanmoqda. Bu jarayon o'ziga xos samaraga ega bo'lib, ta'lim muassasalari faoliyatini tashkil qilishning me'yoriy-huquqiy hujjatlari, moddiy-texnika negizi, ta'limiy-tarbiyaviy reja va dasturlari, o'quv metodik ta'minoti, mutaxassis kadrlar tayyorlash hamda ularning sohalari takomillashib bormoqda.

Yurtimizda Uchinchi Renesans poydevorini barpo etish uchun bizga zamonaviy ilm va yana bir bor ilm, tarbiya va yana bir bor tarbiya kerakligi ta'kidlab o'tilgan. Shuningdek, prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev integratsiyadan keyin so'zlagan nutqida kelgusi besh yil davomida ma'naviy va marifiy sohalar rivojlantirish, madaniyat va san'atni yuksaltirish, yoshlarni sog'lom e'tiqod ruhida tarbiyalash, millatlararo hamjihatlik va o'zaro hurmatni mustahkamlashga ustuvor ahamiyat qaratilgan bo'lib, ushbu maqsadni amalga oshirishda mamlakatimizda yosh avlodning ma'naviy-intellektual salohiyati, ongi va tafakkuri, dunyoqarashini yuksaltirish, o'z vatani va xalqiga bo'lgan muhabbati va sadoqat tuyg'usini shakllantirishga doir islohotlar amalga oshirilmoqda¹.

Zamonaviy ta'lim nazariyasi ko'plab rivojlangan mamlakatlarning ta'lim sohasida erishgan yutuqlarini mujassamlashtirgan bo'lib, ular o'zining maqsad, vazifalari, mazmuni, milliy xususiyatlari hamda sifat ko'rsatkichlari bilan birbiridan farqlanadi. Respublikamizda ta'lim mazmunini istiqbolga yo'naltirish, modernizasiyalashgan ta'lim jarayonini tashkil etish muhim pedagogik ahamiyatga ega. Ma'lumki, uzluksiz ta'lim tizimida kadrlar saohiyatini takomillashtirish va ularni mehnat bozori ehtiyojlariga mos kasbiy malakalariga ega bo'lishi bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir².

¹ 1“O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi “2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi PF-60-son farmoni. – QHMMB: 06/22/60/0082son, 29.01.2022 y.

² Boymurodova Gulzoda Toshtemirovna maktabgacha pedagogik tadqiqotlarni modellashtirish

Olimlar modellashtirishni tasvirlar bilan belgilaydilar. Ilmiy adabiyotlarda kontseptsionaning turli xil ta'riflari mavjud bo'lib "modellashtirish" masalan, modellashtirish jarayon sifatida aniqlanadi. Modellarni yaratish va ulardan bilim yaratish uchun foydalanish atrofdagi voqelik obyektlarining belgilari, aloqalari, munosabatlaridir. O'rganilgan adabiyotlarga asoslanib, quyidagilarni shakllantirish mumkin.

Integratsiyalashgan ta'rif: modellashtirish - obyektlarni o'rganish ularning modellari bo'yicha bilim, modellarni qurish va o'rgani olish uchun mavjud obyektlar, jarayonlar yoki hodisalar bo'lib, bu hodisalarning tushuntirishlari, shuningdek, qiziqish hodisalarini bashorat qilish tadqiqotchilik va modellashtirish eng istiqbolli usullardan biridir.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida maktabgacha yoshdagi bolaning fikrlashi obyektga asoslangan tasvirlar bilan ajralib turadi va unda vizual o'ziga xoslik bor. Modellashtirish usuli rivojlanish xususiyatiga ega, muhim ahamiyatga ega, chunki u bola uchun bir qator qo'shimcha imkoniyatlarni ochadi. Uning aqliy faoliyatini rivojlantirish uchun, shu jumladan tanishish paytida atrofdagi dunyo ta'minlashning samarali vositalaridan biri, idrok muvaffaqiyati bolalar va faollik tomonidan modellar foydalanish hisoblanadi.

Modellashtirish jarayonida ishtirok etish. Bolalar bog'chasida modellashtirish birgalikdagi faoliyatdir. Yaratish va foydalanishga qaratilgan tarbiyachi va maktabgacha tarbiyachi modellari. Modellashtirish realni almashtirish tamoyiliga asoslanadi, obyektlar, sxematik tasvirlar, belgilar.

Bolalar bog'chasida modellashtirish maqsadi - bolalarning muvaffaqiyatli o'qishini ta'minlash, tabiiy obyektlarning xususiyatlari, ularning tuzilishi, aloqalari va ular o'rtasida mavjud munosabatlar haqida bilimga ega bo'ladi.

Model - bu ba'zi narsalarni takrorlaydigan obyektlar yoki belgilar tizimi. Asl tizimning asosiy xususiyatlari model sifatida ishlatiladi. Model asl nusxaning tuzilishini soddalashtiradi, ahamiyatsiz narsadan chalg'itadi. U umumlashtirilgan hodisalar aks ettirish vazifasini bajaradi.

Modellar moddiy obyektlar yoki **matematik, grafik, harakatchan, informatsion** bo'lishi (vizual-majoziy, mantiqiy-ramziy) va yaratilish jarayoni va bu modellardan foydalanish modellashtirish faoliyatidir.

Modellashtirish usuli D.B. Elkonin, L.A. Venger, N.A. Vetlugina olimlarning ishlarida berilgan. Usul - bolaning fikrlashidir. Maxsus sxemalar, modellar yordamida ishlab chiqilgan, ular vizual va unga kirish mumkin bo'lgan shaklda, u yoki buning yashirin xususiyatlari va aloqalarini takrorlanishidir. Modellashtirish usuli almashtirish printsipiga asoslanadi: Bola haqiqiy obyektni boshqa obyekt, uning tasviri bilan almashtiradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashda modellashtirish usulidan foydalanish quyidagi muammolarni hal qilishga imkon beradi:

- bolalarda aqliy faollik va intellektni rivojlantiradi;
- kuzatish, taqqoslash qobiliyatini oshiradi;
- predmetlarning asosiy belgilarini aniqlashga, tasniflashga o'rgatadi;
- obyektning qarama-qarshi xususiyatlarini ajratib ko'rsatadi;
- atrofdagi olamdagi aloqalar va bog'liqliklarni aniq ko'rish va tushunish;

- nutq qobiliyatlari, aqliy jarayonlar va rivojlanishiga yordam beradi.

Maktabgacha yoshdagi bolaning umumiy intellektual rivojlanishi.

Keling, vaqt haqidagi g'oyalarni shakllantirish xususiyatlarini ko'rib chiqaylik. Katta maktabgacha yoshdagi bolalar misolida kuzatish, suhbat, o'qish kabi usullardan keng foydalanish, ertaklar, she'rlar aytish, rasmlar, fotosuratlariga qarash, didaktik o'yinlar va mashqlar, tanishlarga e'tibor qaratish, kunduzi va kechasi o'zgarishi chastotasi. Katta maktabgacha yoshdagi bolalar uchun kun haqida ongli tushunchalarni shakllantirish kerak. O'quv jarayonida e'tibor bersak.

Kunduz va tunning o'zgarishiga e'tiborimizda. Vaqtni printsip bo'yicha taqsimlash usuli: kunduzi va kechasi – kunduzi ong uchun kunni tushunish, bolalar kunni taxminan to'rt qismga bo'linadi: ertalab, tushdan keyin, kechqurun, tun bo'lish mumkinligini tushunishlari kerak.

Katta maktabgacha yoshdagi bolalar quyosh chiqishi va botishiga e'tibor qaratib, kunning qismlarini nomlashadi. Jarayonda tabiat hodisalarini kuzatish, ular tushunchalarni o'rganadilar: tongda, shom chog'ida, peshin vaqtida, yarim tunda. Ushbu fikrlarni shakllantirish uchun tarbiyachi, birinchi navbatda syujet rasmlari, shuningdek, badiiy adabiyotlarni o'qish, o'rganish, she'rlarlarni kuzatishlar, tekshirishlardan foydalanadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni kunning qismlari bilan tanishtirish.

Planar modellar harakatning bir shakli bilan taklif etiladi – chiziqli (turli rangdagi doiralar yoki kvadratlar). Alohida elementlarni tasvirlaydigan bola modellar, vaqt standartlari nomlarini, ularning almashinishini keyingi ketma-ketlikda eslab qoladi. Odamlarning haftada besh kun ishlashi va ikki kun dam olishi yordam beradi. 7 raqamining miqdoriy tarkibini tushunish (haftaning kunlari). Bolalar haftaning kunlarining nomlarini yaxshiroq tushunishlari uchun ular ketma-ketlikda, siz ularni kun nomlarining kelib chiqishi bilan tanishishingiz mumkin.

Masalan, dushanba bir haftadan keyingi birinchi kun, seshanba ikkinchi, chorshanba - uchunchi va boshqalar. Bilimlarni mustahkamlash va aniqlashtirishda didaktik o'yinlar o'tkaziladi: Bulardan, *“Haftaning keyingi kunini nomlang”, “Qo'shnilar ismi”, “Tegishli raqamni ko'rsatish”*.

Hafta kunlarining nomi, faoliyatning o'ziga xos mazmuni ayniqsa boshida, bilan birlashtirishni talab qiladi. Shunday qilib, tarbiyachi savol bilan bolalarga murojaat qiladi: “Bugun haftaning qaysi kuni? To'g'ri, bugun seshanba. Matematika darsi har doim seshanba kuni bo'ladi. Haftaning qaysi kuni edi kecha? Seshanbadan oldin haftaning qaysi kuni keladi? Bolalar savollarga javob berishadi.

Hafta kunlarining ketma-ketligi ko'rsatilgan. Bu ish nafaqat mashg'ulotda, balki kundalik hayotda ham amalga oshiriladi. Ertalab tarbiyachi so'raydi: "Bugun haftaning qaysi kuni va qaysi kun bo'ladi?" "Ertaq?"

Bundan tashqari, bolalarda rivojlanish bo'yicha ishlar olib borilishi kerak. Shu bilan birga, fasllar haqidagi fikrlar, rasmlar va og'zaki materiallar: hikoyalar, ertaklar, she'rlar, topishmoqlar ulardan keng foydalanish kerak

Fasllarni (fasllarni) juftlik bilan tanishtirish yaxshidir: qish va yoz, bahor va kuz. Darslardan birida tarbiyachi so'raydi: Qanday fasllarni bilasiz? Hammasi qancha? To'g'ri, yil to'rt fasldan iborat. Mana aylana yil. Keling, uni to'rt qismga ajratamiz. Bolalar aylananing qismlariga qarashadi. Har biri turli xil ranglarning bir qismi. Tarbiyachi shartli ravishda har bir qismni taqqoslashni taklif qiladi. Yilning ma'lum bir vaqti bilan doirada tarbiyachi “vaqt tuyg'usi”, tushunishni shakllantirishi kerak. Siz tanishishingiz mumkin uning odamlar hayotidagi ma'nosi,

vaqtning qaytarilmasligi. Vaqtning uch o'lchovli modeliga ega bo'lgan bolalar, ular tushunishlari mumkin vaqtning uzluksizligi, qaytarilmasligi, simmetriyasi.

Tadqiqotchi T.D. Rixterman buni aniq ta'kidlaydi: Bolalar idroki obyektiv voqelik sifatida vaqtning o'ziga xos xususiyatlari uni qiyinlashtiradi. Vaqt hamisha harakatda, vaqt hamisha oqmoqda bir yo'nalishda sodir bo'ladi - o'tmishdan kelajakka, u qaytarib bo'lmaydigan, uni ushlab turish, qaytarish va "ko'rsatish" mumkin emas. Shuning uchun hatto katta maktabgacha yoshdagi bolalar ba'zan vaqt va mavjudligiga shubha qilishadi ular: "Agar vaqtingiz bo'lsa, menga ko'rsating", deb so'rashadi. Vaqtni bola bilvosita, konkretlashtirish orqali idrok etadi. Doimiy takrorlanadigan hodisalardagi vaqtinchalik birliklar va munosabatlar

hayoti va faoliyati, bolalarning fikrlari aniqroq shunday davrlar haqida, qaysilarni farqlash mahorati shakllanadi.

Shaxsiy tajribaga asoslanganda vaqtni o'lchash va aniqlash uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan vaqt, ular harakatlarining ketma-ketligi, ritmi, har xil turlari tadbirlar uchun bolalarni bunday intervallar bilan tanishtirish kerak.

Vaqtning barcha o'lchovlari (**daqiqqa, soat, kun, hafta, oy, yil**) ifodalaydi. Vaqtinchalik standartlarning ma'lum bir tizimi, bu yerda har bir o'lchov qo'shiladi.

Oldingisining birliklaridan va keyingisini qurish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Shuning uchun bolalarning vaqt o'lchov birliklari bilan tanishishi kerak. Bu qat'iy tizim va ketma-ketlikda amalga oshiriladi, bu yerda ba'zi bilimlar vaqt oraliqlari, ularni aniqlash va o'lchash imkoniyati quyidagilar bilan tanishish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Kundalik hayotda uyda va bolalar bog'chasida, bolalar haqiqiy ko'proq yoki kamroq aniq **g'oyalarni ertalab, tushdan keyin, kechqurun, tun kabi vaqtlarning davomiyligi** haqida inobarin, tarbiyachi aniqlashtirish imkoniyatiga ega.

Bolalarning kunning qismlari haqidagi bilimlari, tanib olish qobiliyatini rivojlantirish, kunning bu qismlarini allaqachon yosh guruhda nomlash. O'rta guruhda bu bilimlarni chuqurlashtirish va kengaytirish va tushuncha berish zarur. Kunning qismlari ketma-ketligi. Kattaroq guruhlarda kun va kalendar yordamida hafta, oy, yil bilan tanishtiring, tushuncha bering. Shu bilan birga, bolalarda vaqt tuyg'usini rivojlantirishni boshlash kerak.

1 daqiqa, 3, 5, 10 daqiqa kabi vaqt o'lchovlarining davomiyligini kiriting;

yarim soat va bir soat. Vaqt haqidagi barcha bu bilimlar davomida shakllantirilishi kerak. Bolalarda vaqt haqidagi g'oyalarni shakllantirishning o'ziga xos xususiyati shundaki, didaktik o'yinlardan foydalanish zarurati, chunki bu yetakchi tur bolaning faoliyati, bu orqali u organik rivojlanadi. Didaktik o'yin o'quv jarayonini oson va qiziqarli qiladi. O'yinda mavjud bo'lgan u yoki bu muammo kirish mumkin va jarayonida hal qilinadi. Bolalarni o'ziga jalb qiladigan tadbirlar o'yin belgilari, ko'proq bolalarga quvonch keltiradi. Didaktik o'yin vaqtinchalik shakllanishga imkon beradi. Pedagogik jarayonda didaktik o'yinlardan foydalanishda bolalar bog'chasi ratsional kombinatsiya va o'zgarishni ta'minlashga imkon beradi, harakatlar, charchoqning oldini oladi. Shu munosabat bilan o'yin bo'lishi kerak.

Bolalar hayotining kundalik takrorlanadigan tartibiga kiritilgan o'yin uchun majburiy tarkibiy xolda nonushtadan oldin va undan keyin, yurish uchun vaqt ajratiladi (kunduzi va kechqurun), kechqurun bolalar uyga ketishdan oldin.

Didaktik o'yinning elementlari: o'quv va tarbiyaviy vazifa, o'yin harakatlari va qoidalari, o'yin natijasi. Didaktik bo'lgan qoidalar katta ahamiyatga ega. O'yin qo'zg'alish

jarayonlari dinamikasini tartibga solish imkonini beradi va bolalarda ular aniqroq baholashlari uchun vaqt intervallari kerakdir. Qoidalar o'yinda nima va qanday qilishni belgilaydi. Har bir bolaga maqsadga erishish yo'li ko'rsatiladi. Bolalarning o'zini tutish va xatti-harakatlarini nazorat qilish qobiliyatida ular tarbiyalaydilar. O'yin haqiqatan ham ta'lim maqsadlariga xizmat qiladi, bolalar yaxshi ishlashi qoidalarini bilish va ularga aniq amal qilish kerak.

Tarbiyachi ularga buni o'rgatishi kerak. Buni juda erta yoshdan boshlab qilish ayniqsa muhimdir. Keyin asta-sekin bolalar qoidalariga muvofiq harakat qilishni o'rganadilar va ularda vaqt oraliqlarini to'g'ri baholash qobiliyati shakllanadi.

Masalan, **“Bu sodir bo'ladi - bu sodir bo'lmaydi”** o'yini. Tarbiyachi suratga tushdi, kartada mavsumni ko'rsatmaydi, lekin she'riy matnni o'qiydi va topishmoqlar so'raydi. Bolalar, hatto ular nima qilishni eng tez taxmin qilishsa ham

Ko'rib chiqilayotgan yilning vaqtini aytmaslik kerak. Qoidalar belgilaydi. Kartada yil vaqti faqat barcha bolalar uni to'g'ri nomlaganidan keyin ko'rsatiladi.

Didaktik o'yinda **“Bu qachon sodir bo'ladi?”** Tarbiyachi yilning bir vaqtini, masalan, bahorni nomlaydi. O'yin qoidalariga ko'ra, bolalar yilning shu davrining belgilariga nom berishlari kerak. Lekin faqat bola kimga javob berishi kerak. Tarbiyachi toshni topshiradi. Natijada, barcha bolalar o'z navbatida javob berishadi va tarbiyachi yil fasllari belgilarini kim va kim yaxshi bilishiga ishonch hosil qilishi mumkin. Shuning uchun bolalar qilishlari kerak, lekin bolalar nima qilmasliklari kerakligi o'yin qoidalariga nafaqat buni belgilaydi. Didaktik o'yin tabiat hodisalari va ularni tavsiflovchi vaqtinchalik munosabatlar o'rtasidagi sabab-oqibat munosabatlarini tushunishga imkon beradi.

Bolalar tabiat hodisalari haqidagi bilimlarni o'yin orqali egallaganligi sababli ular munosabatlar va naqshlar (fasllarning xarakterli xususiyatlari va bu xususiyatlar o'rtasidagi munosabatlar). Tabiat tarixi mazmuni bilan ko'plab bosma stol o'yinlari bolalarning vaqt haqidagi tasavvurlarini rivojlantirishga hissa qo'shadi.

Masalan, o'yinda, **“Kim qachon uxlaydi?”**, siz kechasi kim uxlayotganini va kunduzi kim uxlayotganini aniqlashingiz kerak. Bunda o'yinda bola tirik tabiat dunyosi haqidagi mavjud bilimlaridan foydalanadi va ularni vaqt sezgilari bilan bog'laydi. Didaktik o'yinlar sahnalashtiriladi. Bolalar oldida mavjud bilimlardan oqilona foydalanish vazifasi turibdi, aqliy operatsiyalar: obyektlardagi xarakterli xususiyatlarni toping va atrofdagi dunyo hodisalari; taqqoslash, guruhlash, tasniflash obyektlar ma'lum xususiyatlarga ko'ra. To'g'ri xulosalar chiqaring umumlashtirishlar juda ko'p turli xil variantlarga ega. **“Fasllar”** lotto o'yinlarida siz bolalarning fasllar haqidagi bilimlarini mustahkamlashingiz mumkin. Turli xillikni ko'rsatish kunning har bir qismiga xos tadbirlar amalga oshiriladi. Ertalab, tushdan keyin, kechqurun, tunda sayohat o'yinlari orqali. O'yin boshlanishi kerak, bu so'zlar bilan: **“Go'yo siz va men ertalab ko'cha bo'ylab sayrga ketayotgandekmiz va sayohatimiz davomida ertalab kim nima qilayotganini ko'ramiz.**

Biz uydan chiqdik va toza, suvli ko'chalarni ko'rdik. Bugun erta tongda kim ko'chalarni tozaladi?” Bunday o'yinlar davomida bolalar aniqlashda o'z mahoratlarini mustahkamlaydilar, kunning qismlari, bu nomlarni nutqqa erkin kiritish bilan olib boriladi. Bolalar qachon kunning qismlari haqidagi fikrlarni aniq tushunadi, ularni aniqlashni o'rganadi. Xarakterli faoliyat va obyektiv ko'rsatkichlar, uni chaqirish to'g'ri ularning har biri haqida bilimlarni aniqlashtirishni boshlash kerak kunning qismlari ketma-ketligini. Buning uchun, masalan, o'yin o'ynang

“Kunning barcha qismlarini nomlang”: Bolalar, men kunning bir qismini nomlayman, siz esa hammasini ayting, qolganlari bir kun qilish uchun unga ergashadi. Kun – nima yana? (kechqurun) va boshqalar. Bolalar uchun maxsus vaqt o‘lchagich birinchi navbatda o‘zlarining faoliyatidir. Shuning uchun, ta’lim bolalar, kunning bir qismini sezilarli faollik belgilari bilan to‘ldirish kerak, tegishli vaqtni chaqirish uchun. Didaktik o‘yinlar, shuningdek, haftaning kunlari, yil oylari va fasllarga oid so‘zlar signal sifatida xizmat qiladigan ochiq o‘yinlarni o‘z ichiga oladi. Vaqtinchalik toifalarni bildiruvchi so‘zlar mavjud. Bunday o‘yinlarda bolalar turli nuqtalardan vaqt ketma-ketligini o‘rnatishni o‘rganadilar.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni haftaning kunlari bilan tanishtirish ish va dam olish kunlarining o‘lchovi bilan bog‘liq bo‘lishi kerak. Didaktik o‘yinlar davomida siz turli ko‘rgazmali qurollardan foydalanishingiz mumkin: raqamlar bilan kartalar, shakllar, kartochkalar, buyumlar, bolalar uchun ko‘rsatmalar bilan kartalar rang mosligiga asoslangan bo‘lishi va maqsad bolalarning hafta kunlarining tartibi, tasviri haqidagi bilimlarini mustahkamlash.

O‘yin faoliyatida bu vositalar imkon beradi vaqtinchalik toifalarni amalga oshirish va ularni manipulyatsiya qilish, haftaning etishmayotgan kunlarini topish, etishmayotgan kunni almashtirish oy, tartibga solish, qachon sodir bo‘lganini aniqlash va bajarishga.

Shunday qilib, maktabgacha yoshdagi bolalarni shakllantirish xususiyatlari ularning yoshi, birinchi navbatda, ehtiyojlari, bolalarning idrokini va uslubiy qo‘llanilishini integratsiyalashgan holda hisobga olgan holda texnikasi, ayniqsa didaktik o‘yinlar va modellashtirish texnologiyasida mavjud bo‘lishi yanada samaradorlikni keltiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni (yangi tahriri), 2020
 2. Maktabgacha ta’lim tizimini tubdan takomillashtirish choratadbirlari to‘g‘risida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. 09.09.2017 y. PQ3261-son
 3. O‘zbekiston respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida - T.:2019 y.
 4. Maktabgacha ta’lim tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida - O‘zbekiston respublikasi vazirlar mahkamasining Qarori 391-sonli qarori T.:2019 y
 5. “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi qonuni, O‘RQ-595
 6. Xodjayev B.X., Bozorova M., Murodova Z., Norboyeva S. Pedagogik tadqiqotlarni modellashtirish. Qarshi.. “Fan va ta’lim” nashriyoti, 2021.
1. www.tdpu.uz
 2. www.pedagog.uz
 3. www.ziynet.uz
 4. www.edu.uz
 5. tdpu-INTRANET.Ped